

BUDOWA CMENTARZA

FRANCUZOM POLEGŁYM W OBRONIE POLSKI

Przy prawym skrzydle katakumb wznosi się pomnik ku czci Francuzów poległych i zmarłych w obronie Polski.

Początkowo na Cmentarzu Obrońców Lwowa spoczywało 17 Francuzów, między nimi 9 oficerów, dwóch kaprali i sześciu szeregowców. Z czasem ich zwłoki, - na prośbę rodzin - przewieziono do Francji, tak że na cmentarzu lwowskim pozostały tylko szczątki szeregowca śp. Jana Larquet, złożone pod płytą grobową pomnika. Nad nią napis:

"Szeregowiec 57 Pułku P. Jean Larquet ur. w Sigales-Gironde 1899 r. zm. 14 stycznia 1920. - Po bokach kamiennej figury nazwiska 16 Francuzów.

Pomnik w kamieniu, przedstawiający piechura francuskiego, oparte o karabin w gałką wawrzynu, tworzy odpowiednik do pomnika lotników amerykań-

jowiska pod Verdun, Arras i St. Hilaire.

Odstąpienie pomnika odbyło się 26 maja 1938 r. w obecności Marszałka Śmigłego Rydza i francuskiego attache wojskowego w Warszawie, gen. Musse, który odpowiadał tutaj na przemówienie przewodniczącej Towarzystwa Straży Mogił Polskich Bohaterów Wandy Mazanowskiej. Pod płytą grobową wmurowany jest akt erekcyjny:

"LEOPOLIS SEMPER FIDELIS".

"Działo się w król. stołecznym m. Lwowie, dnia 26 maja r. p. 1938. kiedy Prezydentem Rzeczypospolitej Polskiej był Prof. dr Ignacy Mościcki, Naczelnym Wodzem Sił Zbrojnych Marszałek Edward Śmigły Rydz, wojewodą lwowskim dr Alfred Biłyk, a prezydentem miasta dr Stanisław Ostrowski.

Podpisani i obecni stwierdzamy tym faktem, że w dniu dzisiejszym ukończono budowę pomnika, postawionego dla uczczenia bohaterskiej pamięci 17 obywateli Rzeczypospolitej Francuskiej, poległych i zmarłych w obronie granic Rzeczypospolitej Polskiej w latach 1919-1920, a mianowicie:

Joullien Charles, capitaine d'artillerie; Rodat Boris, lieutenant; Boulanger Fernand, sous-lieutenant; Jeannin Marc, adjutant-lieutenant; Santoni Cesar, caporal; Cahot Lucien, soldat; Viry Paul, soldat; Jaubert Francois, commandant; Pourtau Jean, capitaine; Tissene Jean, lieutenant; Kohler Henri, sous-lieutenant; Nochez Francois, adjutant sous-lieutenant; Baud Pierre, caporal; Daleacour Rene, soldat; Put Sylvain, soldat; Larquet Jean, soldat;

Initjatywę do budowy pomnika dał w roku 1921 śp. inż. Rudolf Indruch, a wykonanie jego planu spowodowała w roku 1934 Wanda Mazanowska przewodnicząca Towarzystwa "Straży Mogił Polskich Bohaterów" we Lwowie, ofiarując na ten cel 6000 zł. Sprawą budowy zajęło się gorliwie Towarzystwo, w Zarządzie którego zasiadali: Prezeska Wanda Mazanowska, skarbniczka Olga z Truszkowskich Zakrejs, wiceprezes generał Walerian Czuma, zastępca skarbniczki Czesław Nechay i sekretarka Zofia Nędzowska. Znaczne ofiary na budowę złożyli:

Rada Ministrów 4000 zł. Ministerstwo Spraw Wojskowych 2000 zł. Ministerstwo Spraw Zagranicznych 3000 zł, i Ministerstwo Opieki Społecznej 2000 zł. Resztę pokryto ze składek i zbiorok członków Towarzystwa i całego społeczeństwa lwowskiego.

Projekt pomnika wykonał prof. inż. Józef Różyski, przy współpracy art. rzeźbiarza Kazimierza Sokalskiego. Budowę kierował arch. Antoni Nestarowski, a roboty kamieniarskie wykonała firma Aleksandra Króla.

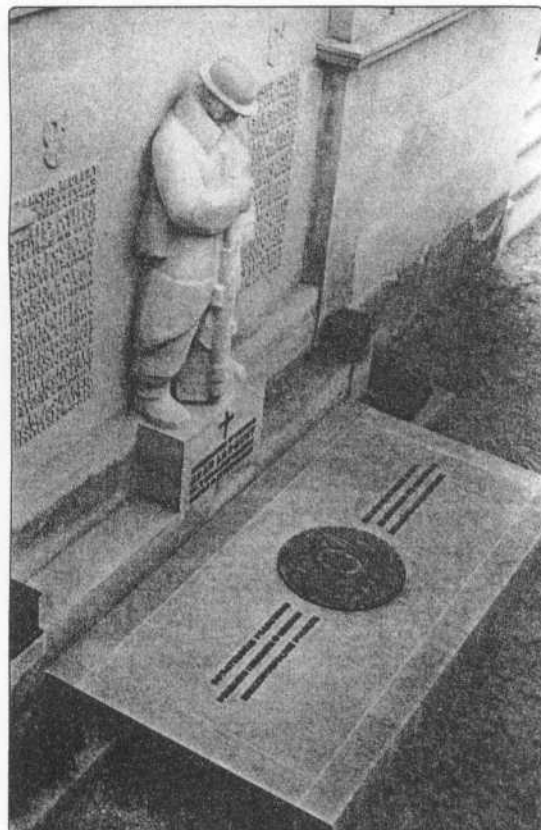
Poświęcenia pomnika dokonał ks. proboszcz wojskowy, major Albin Mydlarz, po czym pomnik oddano pod opiekę miasta w ręce prezydenta dra St. Ostrowskiego.

Niechaj ten pomnik przetrwa wieki, jako widomy znak wdzięczności Narodu Polskiego dla Bohaterskich Synów Francji!".

Poważną pomoc w realizacji tego dzieła okazał m. in. Zarząd miasta Lwowa, oraz

Lwowski oddział kawalerii „Wilki”, Francuz Andre Brossard, lat 15, odznaczony.

Pomnik Piechurów Francuskich. Fotografia z 1938 r. Na płycie z prawej strony widoczny jeszcze napis w języku francuskim.

skich. Sąd konkursowy, zebrany dnia 18/11 1936 r. uznał jednomyślnie za najpiękniejszy i najbardziej odpowiadający celowi, projekt prof. inż. J. Różyskiego i według tego projektu, pod kierownictwem autora, przy pomocy rzeźbiarza Kazimierza Sokalskiego, pomnik został wzniesiony. Mur oporowy wykonano według planu sporządzonego na Politechnice Lwowskiej pod kierownictwem prof. Bartoszewicza. Na płycie grobowej umieszczono napis w języku polskim i francuskim:

"Bohaterskim Francuzom Poległym i Zmarłym w obronie Rzeczypospolitej Polskiej". - W środku tarczy z brązu z herbem Francji i napisem w języku polskim i francuskim "Pod tą tarczą złożono urnę z ziemią przywiezioną z Francji". - Ziemia ta pochodzi z następujących miejsc: z cmentarza polskiego du Bois du Puits, z pobojowiska na górze Notre Dame de Lorette, spod pomnika "Bajończyków" w La Targette, z pobo-

szereg firm budowlanych, które dostarczyły bezinteresownie potrzebnych materiałów.

(Z Przewodnika po Cmentarzu Obrońców Lwowa, Wydawca Straż Mogił Polskich Bohaterów z 1939 r.)

24 czerwca 2005 r. Odrestaurowany pomnik Piechurów Francuskich. Fot. O. Bruno Maria Neumann,